

TÉZISEK

A művészeti jelen megítélése ellentmondásos, a szituáció, amelyben élünk a „művészet vége”, vagy véget érésének ellentmondásosságával terhes. A művészet hatásának művészetfilozófiai értékelése ezt a szituációt tükrözi, a posztmodern normanélküliségének művészet áradatát, inflálódását, a semleges vagy létünkre nézve hatástalan zónától, az esztétizmus veszélyét felelevenítő, és az eszképzizmus valóságtól eltávolító, a kiszolgáltatottságot szolgáló veszélyes, romboló hatásait állapítja meg.

1.

Alkotói következtetések levonását teszik szükségessé Arthur C. Danto megállapításai, miszerint a művészet belépett a történelem utáni szakaszba, amikor művészeti szempontból minden megengedett, eljött a teljes pluralitás, „*a művészetnek pedig annyi maradt, hogy minden művész tegye, amit jónak lát...*”, és ennek a szabadságnak külső korlátot csupán a moralitás állíthat.

2.

A jelen művészetének ellentmondásos szituációjában fontos az alkotónak megtalálni azt a terepment, amelyben az alkotás, az értelmes munkálkodás értelmet, igazolást nyerhet.

A művészettel szembeni új igényt támasztják alá a következő megállapítások is: „*Itt az ideje, hogy, újra felfedezzük a ,látás aktusát’ – de ezúttal a gondolkodással és az érzéssel együtt –, hogy a művészethez oly módon térjünk vissza, hogy az jelentős lehessen a számunkra, hogy valóban hasznára váljon az életünknek.*” (Bill Beckley / Robert C. Morgan, 1998)¹

3.

Elfogadva Böhringer elméletét, miszerint a tisztán látáshoz szükség van a teóriára, az alkotónak ebből a nézőpontból kell átgondolni tevékenységét.

„A teóriának már a kezdetben jelen kell lenni különben a jármű építése pusztán öncsalás. *Honnan is tudná az ember, hogy mi végre építsen.*”²

¹Idézi Házás Nikolett (szerk.) a Változó művészetfogalom előszavában, Budapest, 2001

²Hannes Böhringer: Szinte semmi. Életművészet és más művészetek. Budapest, 2006, 50-52.o.

Teória nélkül nincs *mélységfeltárulás*, amiről a vallásfilozófus-teológus Paul Tillich beszél a mű kvalitása kapcsán.

4.

Alkotói következtetésként elmondható, hogy teória nélkül a művészet nem töltheti be az emlékeztetés funkcióját, ami a dantói morális küldetés feltételei közé sorolható. A művészet felelőssége úgy emlékeztetni, hogy a mű „szövege” vagy „fátyla” mögött megláthassuk – Fabiny Tibor kifejezésével – a hagyomány által hordozott valóság-titkot.³

5.

A teória mellett az alkotás meghatározó összetevője a megvalósítás tudása, a formálás birtoklása, a görög *techné* értelmében.

Ennek meghatározó összetevője a meglévő gondolatkinccs valamint tradicionális tudás felölelése és továbbvitele. A *techné* által, a mű generációk együttes akaratának, mesterségbeli tudásának egybecsengése, egymásba kapaszkodó akaratának eredménye. Dienes Valéria gondolatai lényegileg világítják meg a tradíció szerepét és helyét az alkotásban:

„Az intuíció az a megismerésforma, mely félve mondja ki a kész gondolatok, szerkesztmények lekopott fogalmi bélyegét hordozó szókat, s ha már arra a sohasem látottra, amiről beszél, nem alkothat csupa sohasem hallott és soha semmibe bele nem szerkesztett szókat, a meglévő emberi gondolatkinccset mégis oly élő mintázásnak veti alá, hogy az így megelevenedett és nem szépségkereső, hanem valóságkereső metaforáktól átjárt beszéd elhozzon valamit ebből a bennünk lakó égből a földre, megmutatván bennünket önmagunknak.”⁴

³ Fabiny Tibor: A hermeneutika tudománya és művészete. In Ikonológia és műértelmezés, Szeged, 1998. 11. o.

⁴ Dienes Valéria: In. Sík Sándor, Esztétika, 132. o.